

Rapporten All-Archeo bv 2323

Archeologienota

Genk - Vennestraat

Natasja Reyns

Bornem
2025

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2025/12.807/146

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	8
2.3.3	Werkwijze	13
2.4	Assessmentrapport	13
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	13
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	19
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	24
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	26
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	27
3	Samenvatting	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites	31
5	Bijlagen	32
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

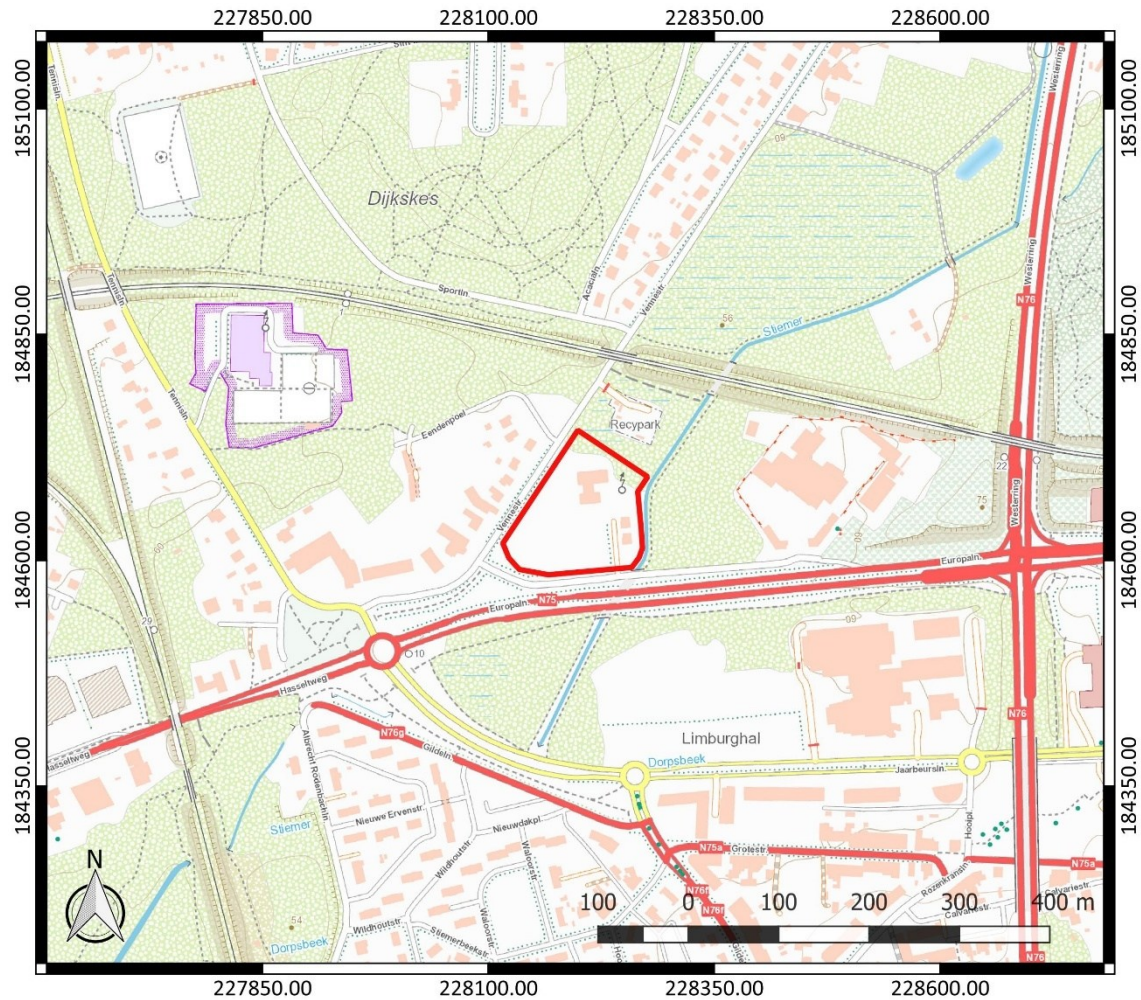
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadastrale percelen: Genk, Afdeling 7, sectie H, nummers 458L, 458M en 458N

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 16.704 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 20/03/2025 – 22/05/2025

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, metaaltijden, nieuwe tijd, nieuwste tijd, grasland, waterloop

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

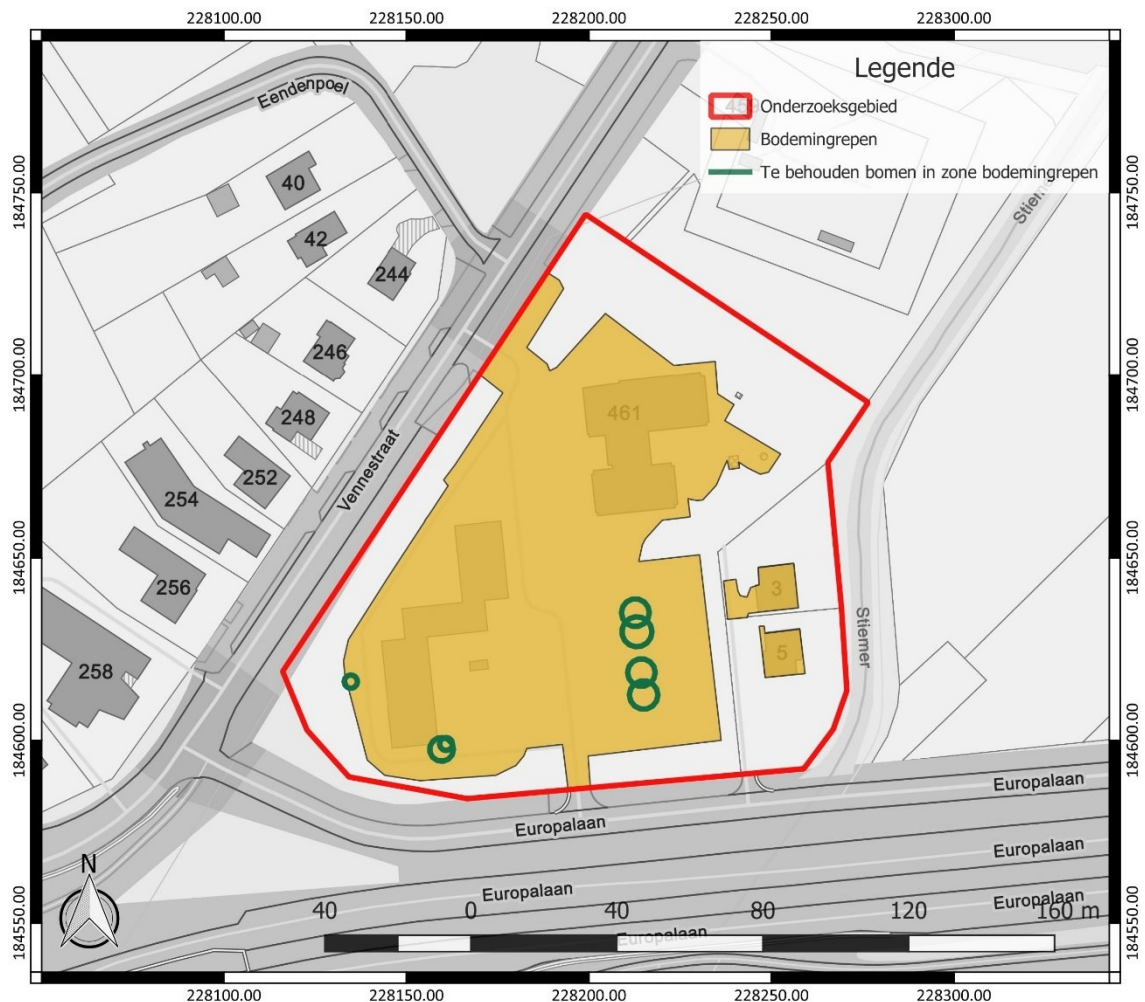
2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: in het kader van de geplande werken worden bodemingrepen voorzien in een zone van ca. 9829 m².

Figuur 3: Aanduiding van de zones waar bodemingrepen gepland worden, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein bevinden zich een oud detentiehuis, een garagecomplex en twee woningen. Die worden gesloopt en maken plaats voor de inrichting van een nieuw detentiehuis. De bestaande bebouwing is voor zover bekend niet onderkelderd. De bestaande bomen op het terrein blijven zo veel mogelijk behouden. Ze worden geïntegreerd in het nieuwe ontwerp.

In het noordoosten van het terrein is een zendmast aanwezig. Die blijft eveneens behouden. De toegangsweg tot de zendmast verloopt via de site van het detentiehuis. Daarvoor worden plaatselijk wel bomen gerooid.

De nieuwe bebouwing wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond. Die zal een verstoringsdiepte van ca. 30 cm kennen. De nieuwe bebouwing wordt verder gefundeerd op funderingspalen. De precieze diepte van de aan te leggen palen ligt op dit moment nog niet vast. Ze is afhankelijk van het uit te voeren sonderingsonderzoek. De nieuwe bebouwing wordt verder voorzien van nutsputten. De aanleg daarvan kent plaatselijk een verstoringsdiepte tot ca. 3,20 m.

Rondom de nieuwe bebouwing worden nieuwe verhardingen aangelegd. Dit zal een verstoringsdiepte tot ca. 65 cm kennen. De aanleg van een sportveld zal een verstoringsdiepte van ca. 40 cm kennen. In het zuidoosten van het terrein wordt een infiltratievoorziening aangelegd. De aanleg daarvan zal een verstoringsdiepte van ca. 50 cm kennen. Tot slot wordt groenaanleg voorzien met de aanleg van gras, struiken en bomen. Bodemingrepen gerelateerd aan groenaanleg kennen een verstoringsdiepte van ca. 40 tot 60 cm voor gras en struiken. Ter hoogte van de plantkuilen voor de aanplant van nieuwe bomen loopt de verstoringsdiepte plaatselijk op tot ca. 1,00 m.

Figuur 5: Plan ontworpen toestand

LEGENDE GRONDVERZET				
NR.	MIN. HOOGTE	MAX. HOOGTE	KLEUR	M³
1	-1.40	-1.200		0.03
2	-1.20	-1.000		0.71
3	-1.00	-0.800		2.89
4	-0.80	-0.600		9.54
5	-0.60	-0.400		31.53
6	-0.40	-0.200		211.98
7	-0.20	0.000		552.67
8	0.00	0.200		344.04
9	0.20	0.400		305.54
10	0.40	0.600		264.43
11	0.60	0.800		228.41
12	0.80	1.000		195.63
13	1.00	1.200		169.26
14	1.20	1.400		120.46
15	1.40	1.600		12.79

Name	Cut Factor	Fill Factor	2d Area(sq.m)	Cut(adjusted)/(Cu. ...	Fill(adjusted)/(Cu. ...	Net(adjusted)/(Cu. ...	Net Graph
V03_-_inschatting grondverzet	1.0000	1.0000	4853.16	809.34	1640.57	831.23<Fill>	
V03_-_inschatting grondverzet.Footprint	1.0000	1.0000	1543.23	294.99	449.83	154.84<Fill>	

0 5 10 15 20 25 50m
 schaal: 1/500 afmetingen in m

Figuur 6: Inschatting grondverzet ontworpen toestand

Figuur 7: Snede ontworpen bebouwing

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferenciert geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten oosten van de Vennestraat en ten noorden van de Europalaan (Figuur 8). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen. Ten oosten en ten westen van het terrein stroomt een aftakking van de Stiemer (Figuur 10). Ten zuiden stromen ook nog de Dorpsbeek en de Achterbeek.

Genk is gelegen ter hoogte van het Kempisch Plateau. Het is een waaivormig geheel dat geleidelijk daalt naar het noorden toe. Het plateau wordt in het oosten begrensd door een noord-zuid steilrand, waar het plateau overgaat in de Maasvlakte. Ten zuidwesten van het Kempisch Plateau, op de overgang naar de Demervallei, vinden we het glacië of pediment van Beringen-Diepenbeek.³

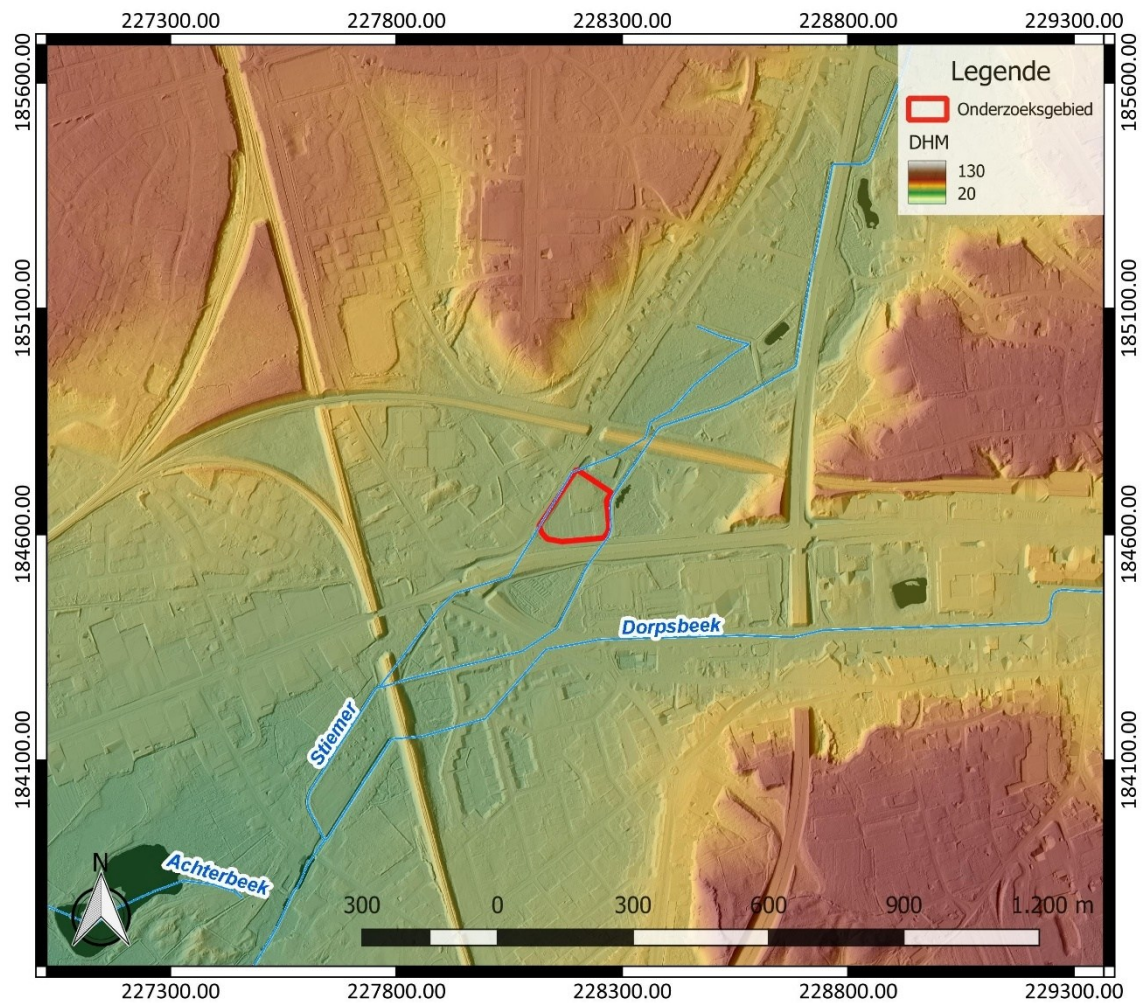
³ Beerten 2005, 2

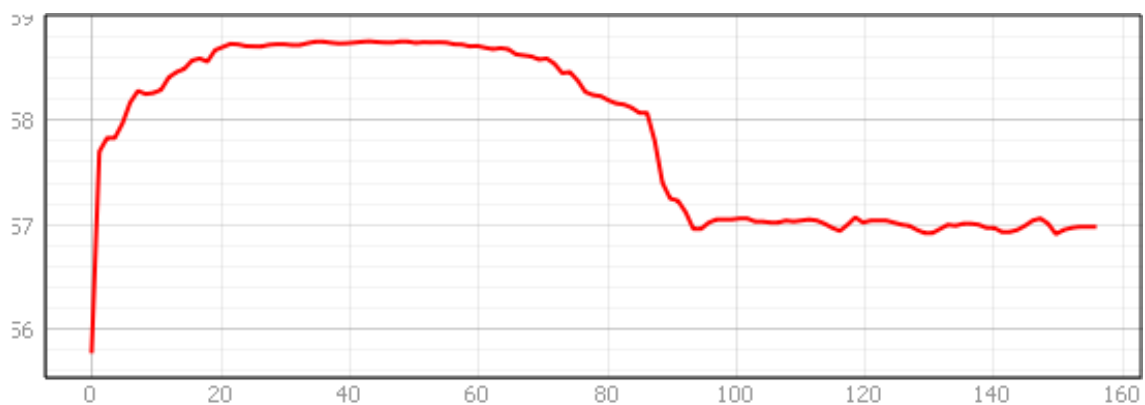
Figuur 8: Luchtfoto van 2024 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

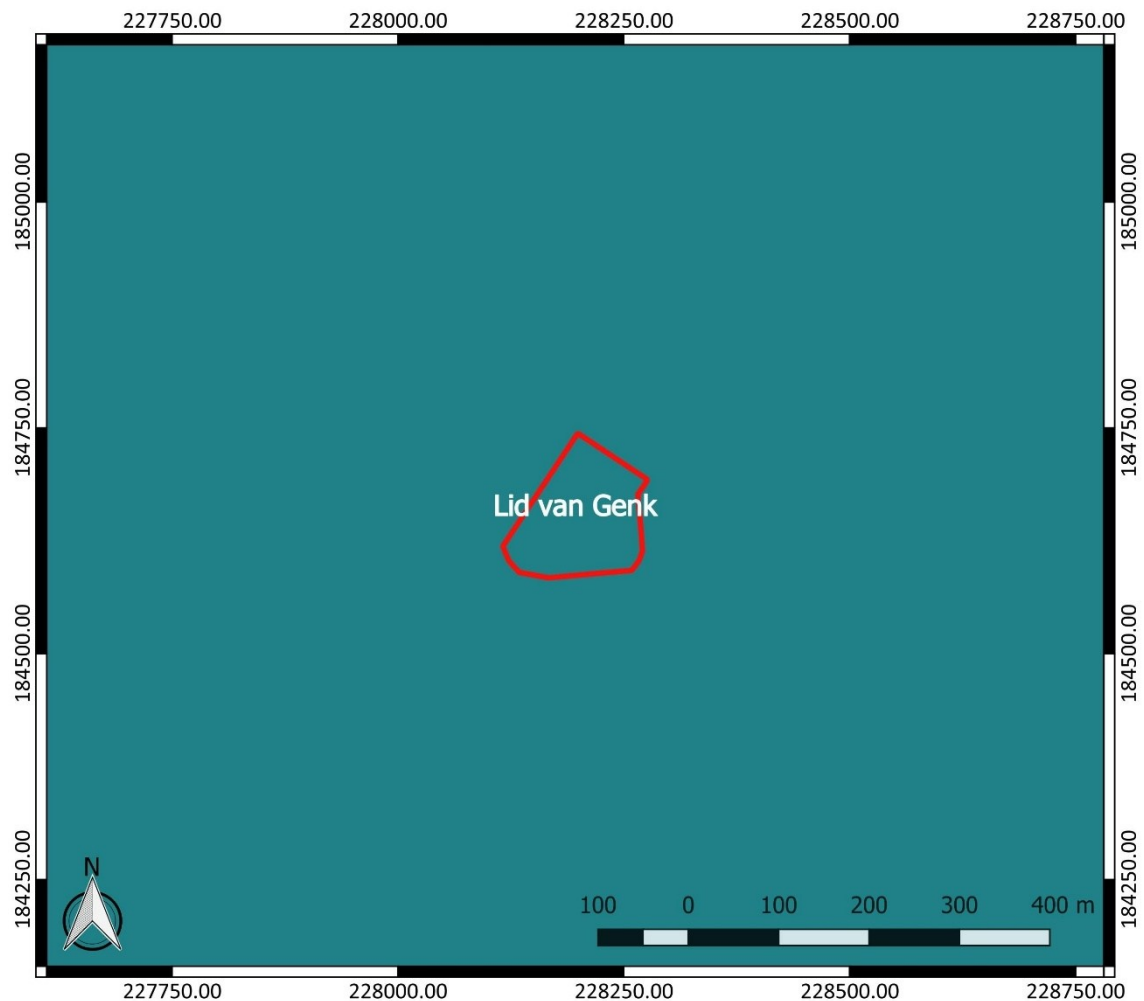

Figuur 10: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 11: Hoogteverloop van noord naar zuid over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich in de vallei van de waterloop Stiemer. Het noorden en het oosten van het terrein zijn duidelijk antropogeen opgehoogd ten opzichte van de rest van het terrein en de omgeving. Het kent een hoogte van gemiddeld genomen ca. 57,0 tot 58,8 m TAW (Figuur 11). We leren er uit dat de delen van het terrein die opgehoogd werden, tot maximaal ca. 1,8 m hoger liggen dan dat oorspronkelijk het geval was.

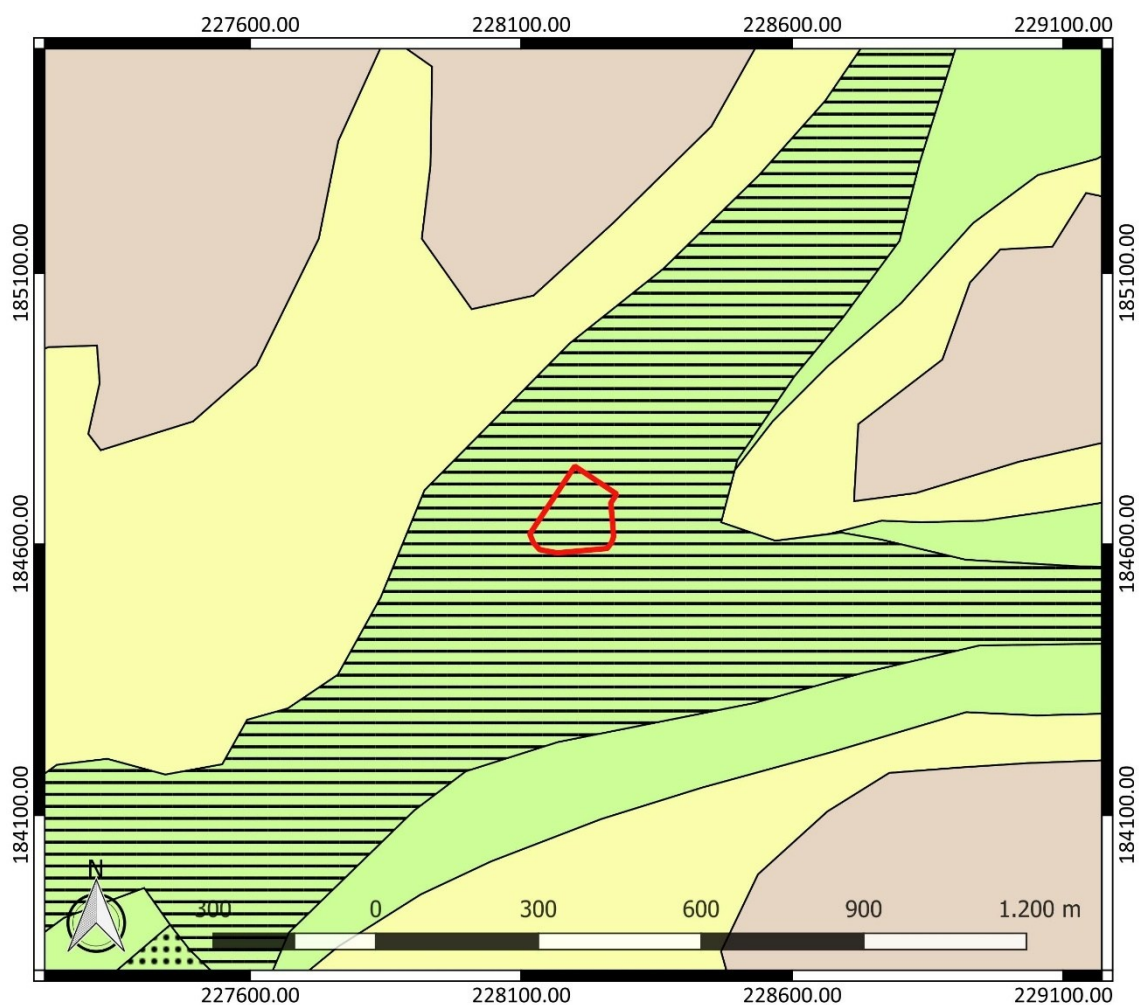
Figuur 12: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 12) bestaat uit het Lid van Genk. Dit wordt gekenmerkt door geel tot grijswit zeer fijn zand. Het is glimmerhoudend en bevat lignietlaagjes en een grindlaagje.⁴

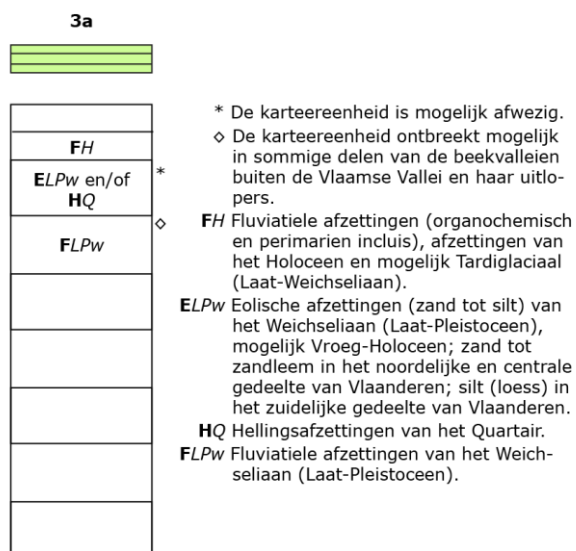
De quartairgeologische kaart (Figuur 13) geeft aan dat in onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ze kunnen echter ook afwezig zijn. Hieronder bevinden zich oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Ook deze afzettingen kunnen echter ontbreken. Tot slot vermelden we bovenaan nog jongere fluviatiele afzettingen van het Holoceen en mogelijk het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

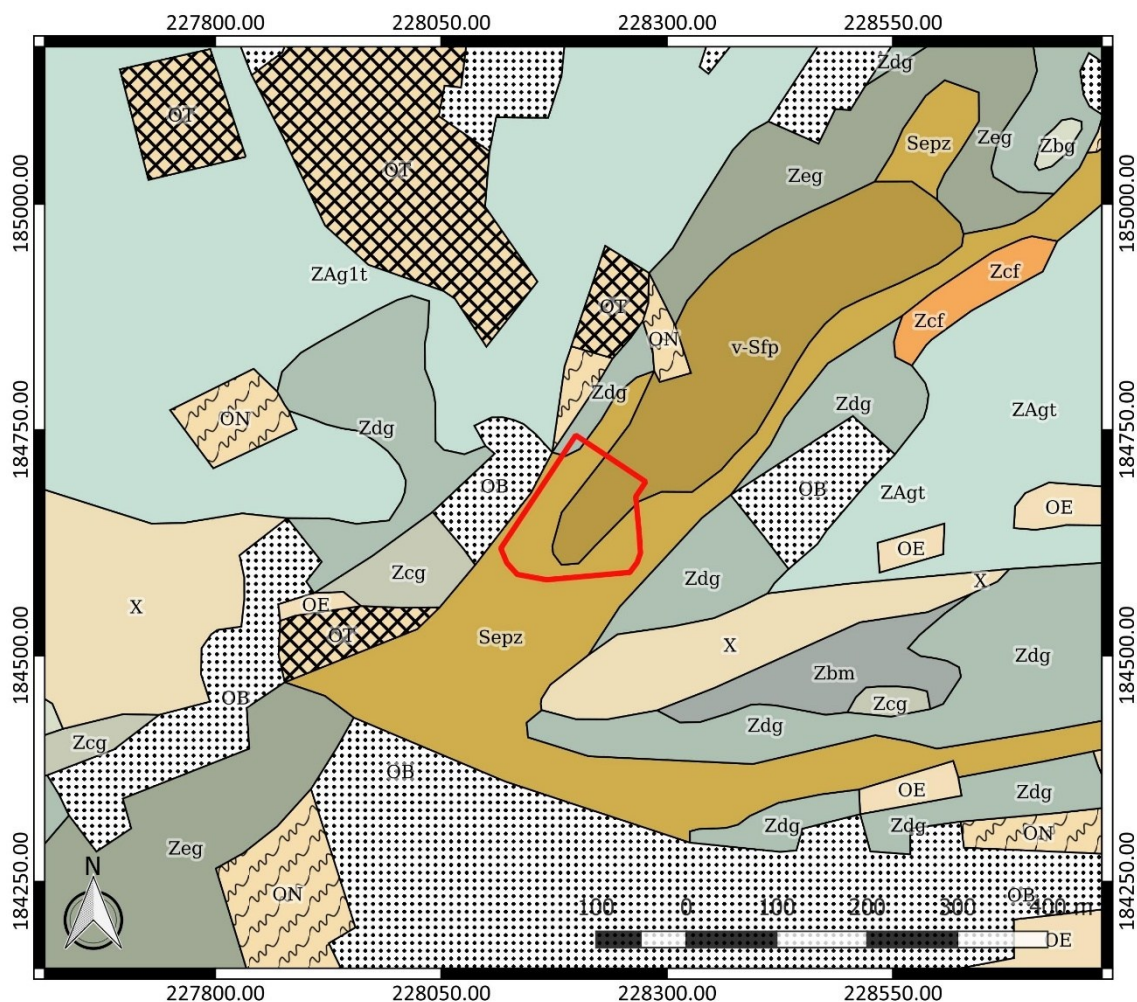
Figuur 13: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 14: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 15) situeert het onderzoeksgebied ter hoogte van een natte lemig zandbodem zonder profiel, waarvan de sedimenten lichter of grover worden in de diepte (Sepz) en een zeer natte lemig zandbodem zonder profiel, met veen op geringe of matige diepte (v-Sfp). In het uiterste noorden van het onderzoeksgebied geeft de bodemkaart ook nog de aanwezigheid van een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zdg) aan. Volgens een boring die centraal op het terrein uitgevoerd is in 1896 is op het terrein sprake van ca. 1,00 m venige alluviale afzettingen, die op een diepte van 1,00 m overgaan in geel zand dat zich onder de grondwatertafel bevindt.⁶

In de omgeving komen nog meer gelijkaardige bodems voor ter hoogte van het stroomgebied van waterlopen, evenals een natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zeg). Daarbuiten is onder meer ook nog sprake van opgehoogde gronden (ON), sterk vergraven gronden (OT), een zeer droge tot matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont met grintbijmenging (Zag1t) en duingrond (X).

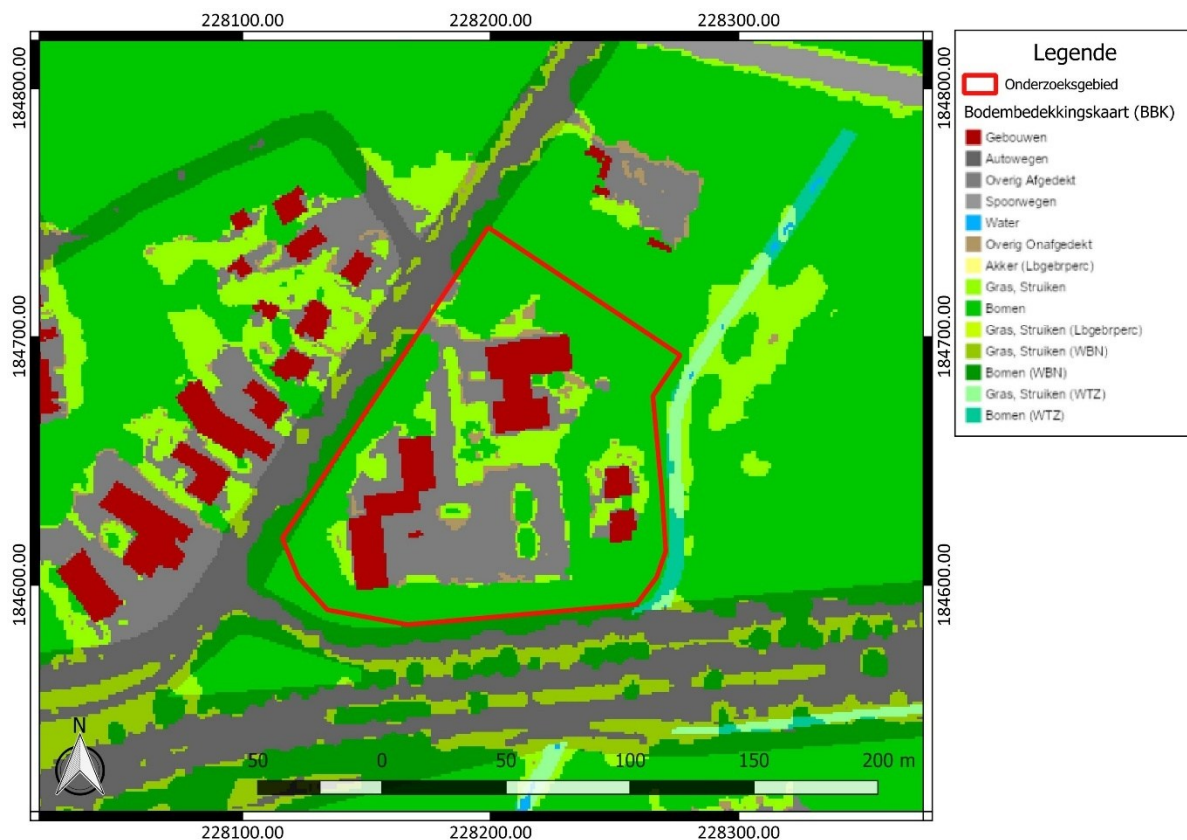

Figuur 15: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaat gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, bomen en

⁶ <https://www.dov.vlaanderen.be/zoeken-ocdov/proxy-boring/boorstaat/1896-036430/rapport/rapportboringstandaard?outputformaat=PDF&titel=DOV+Boorrapport>

struiken (Figuur 16). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8).

Figuur 16: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

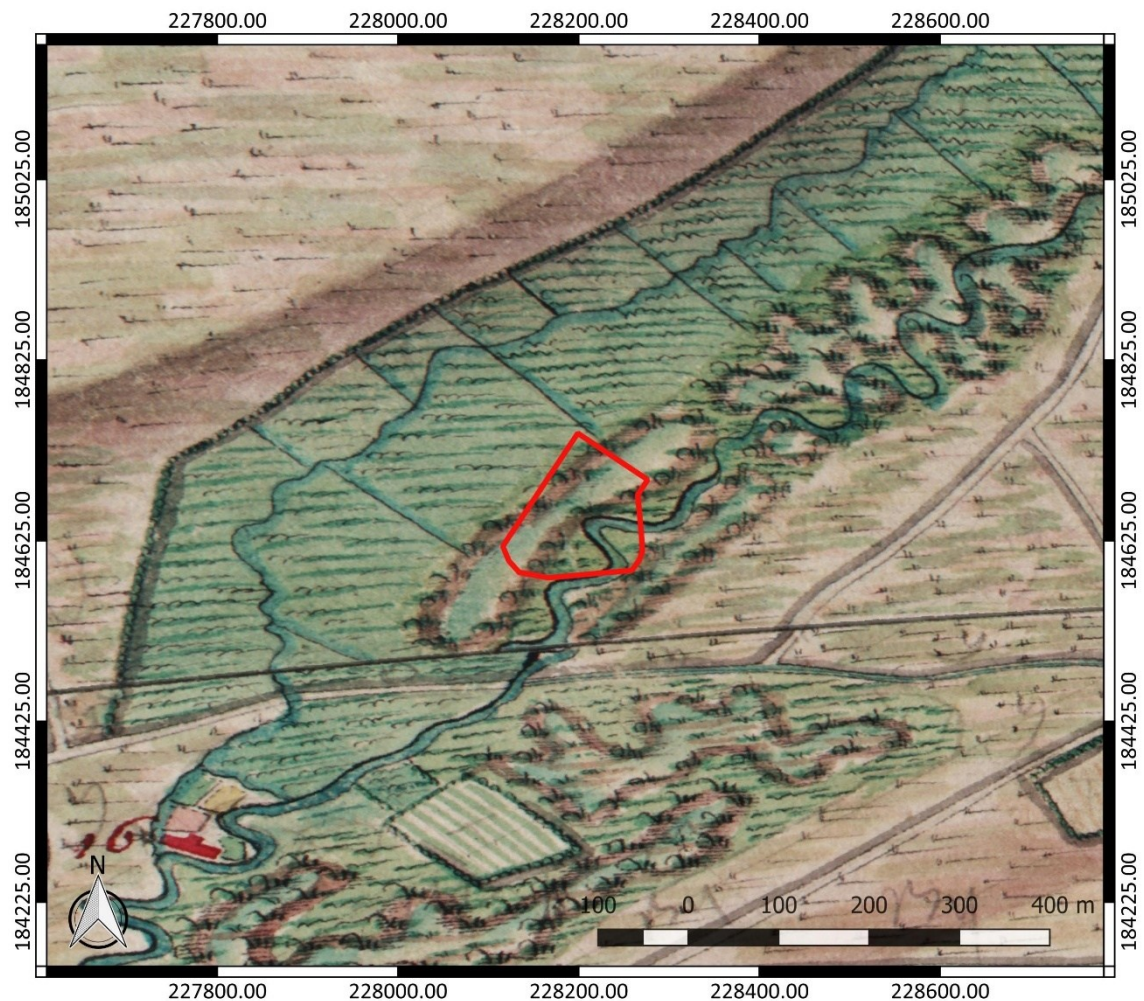
2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste bekende vermelding van Genk dateert uit 1016. Het vormde een belangrijk handelscentrum en later ook industrie centrum. Tijdens het ancien régime behoorde het tot de Loonse heerlijkheid. De kern ligt aan de weg Hasselt-Maaseik. Het vroegere kerndorp met de centraal gelegen Sint-Martinuskerk aan de weg Hasselt-Maaseik werd in 1944 bij een verkeerd uitgevoerd Amerikaans bombardement vrijwel volledig verwoest.⁷ De eerste bommen vielen vlakbij Winterslag, naast de Vennestraat,⁸ op enige afstand ten noorden van het onderzoeksgebied.

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), wordt het onderzoeksgebied gesitueerd ter hoogte van een waterloop, vermoedelijk de Stiemer en ter hoogte van vennen (Figuur 17). Het wijst nog maar eens op een erg natte ondergrond ter hoogte van het onderzoeksgebied. De waterloop meandert sterk. De zones buiten de vennen en de waterloop zijn in gebruik als nat grasland.

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Genk [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13855> (geraadpleegd op 21 maart 2025).

⁸ <https://www.taskforceliberty.be/genk-2-oktober-1944-het-noodlot-slaat-toe/>

Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

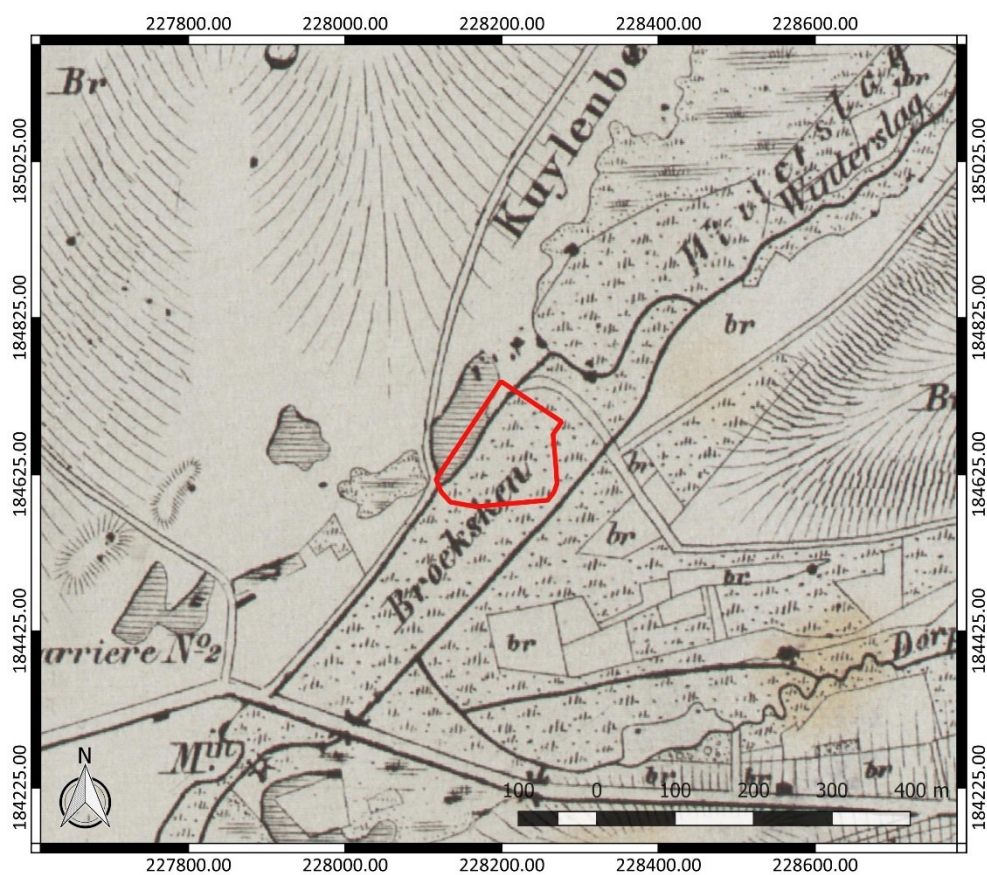
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Zowel in het oosten als in het westen grenst het terrein aan de intussen rechtgetrokken waterlopen. Ten noordwesten zien we nu ook de historische voorloper van de huidige Vennestraat. Vermoedelijk was het terrein zelf in gebruik als grasland (Figuur 18).

De Vandermaelenkaart (1846-1854) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer en geeft ons ook meer informatie over het landgebruik van het terrein. Ze toont ons dat het terrein inderdaad in gebruik was als grasland.

Een luchtfoto van 14 juli 1945 toont ons net ten oosten van het onderzoeksgebied bomkraters. Het is ook niet helemaal uit te sluiten dat in het noorden van het onderzoeksgebied misschien ook een bomkrater aanwezig is.

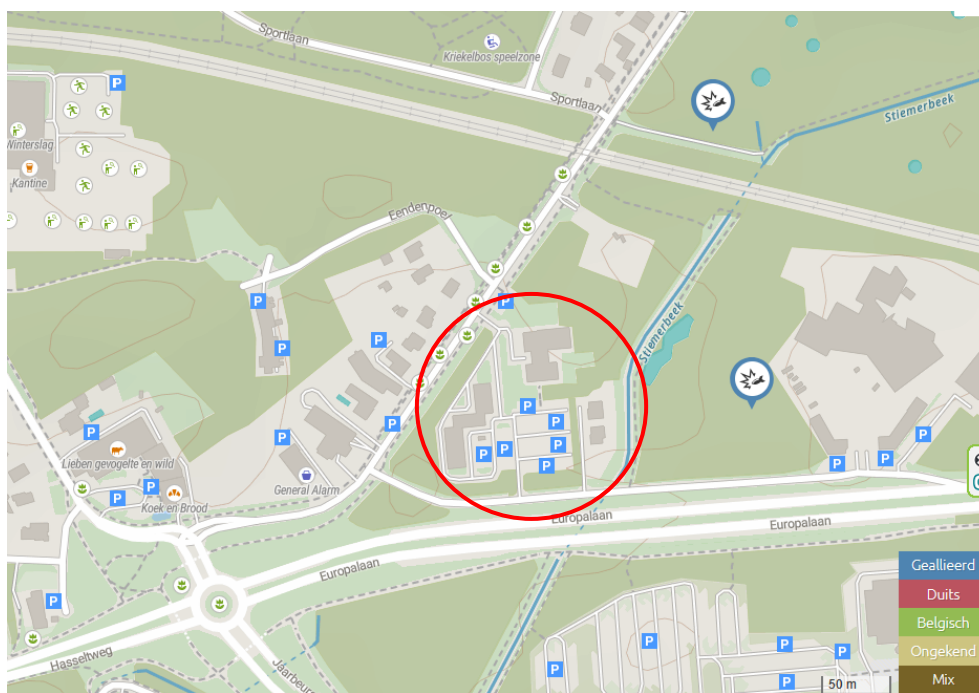
Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Een bomkrater in de Stiemerbeekvallei in de buurt van de Vennestraat
(<https://www.taskforliberty.be/genk-2-oktober-1944-het-noodlot-slaat-toe/>)

Figuur 21: Aanduiding van gekende bominslagen in de buurt van het onderzoeksgebied (<https://kaart.onderderadar.be/>)

Figuur 22: Luchtfoto uit 1945 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://kaart.onderderadar.be>)

Figuur 23: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

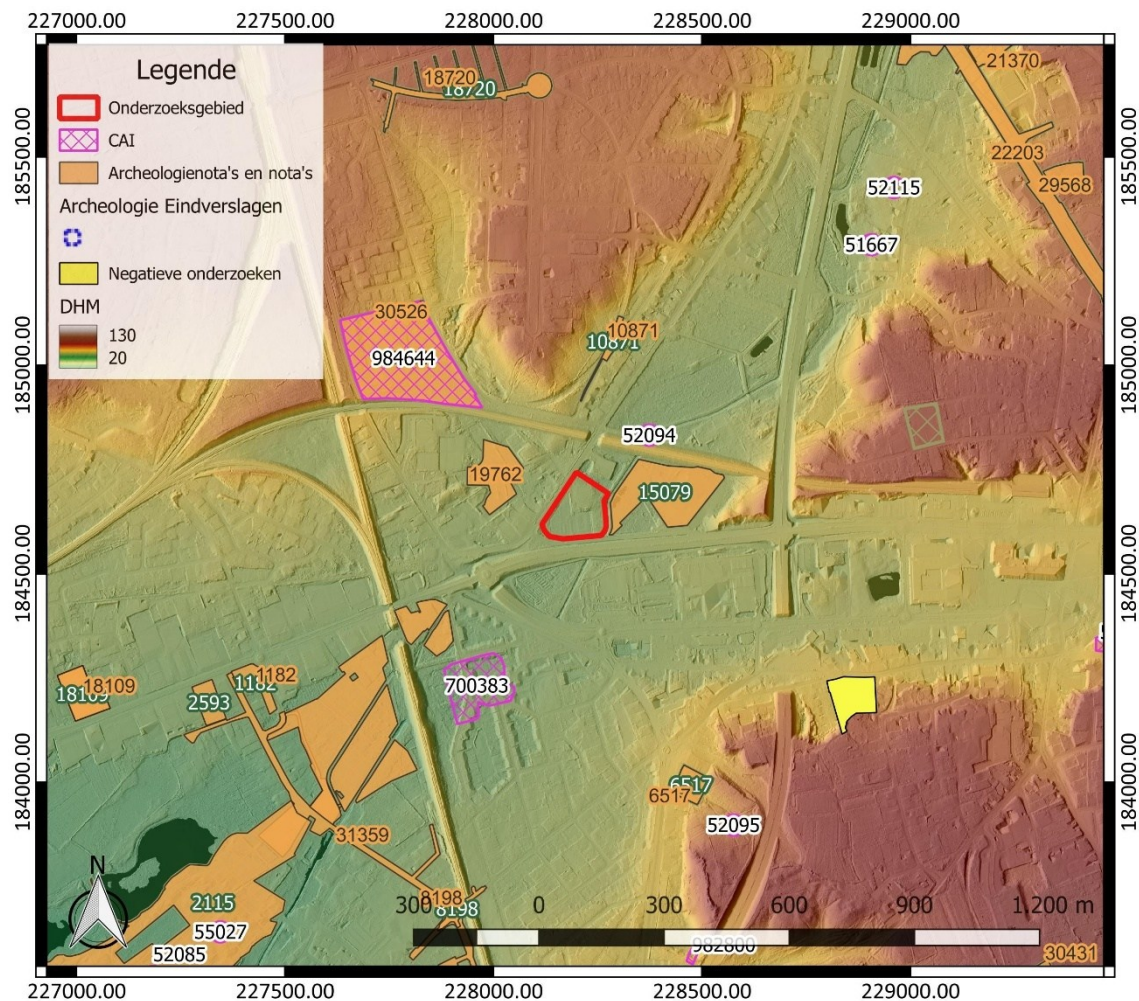

Figuur 24: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 23) toont ons dat het onderzoeksgebied nog steeds ingenomen wordt door grasland. Ten westen is de Vennestraat rechtgetrokken en ten zuiden van het terrein is nu ook de Europalaan te zien. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 24) toont ons dat de huidige bebouwing en verhardingen op het terrein aangelegd zijn. Vermoedelijk werd daarbij het noorden en het oosten van het terrein ook opgehoogd. Het beeld komt grotendeels overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 8), maar vandaag is het aandeel bomen op het terrein sterker toegenomen.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 25). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 25: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Op korte afstand ten noordoosten van het onderzoeksgebied zijn verschillende kernen en een grote hoeveelheid silexafslagen uit het mesolithicum gevonden (CAI ID 52094).⁹ Ook ten zuidoosten is sprake van de vondst van lithisch materiaal (CAI ID 52095). Het gaat om een gepolijste bijl en enkele pijpunten uit het midden-neolithicum tot de vroege bronstijd.¹⁰ Nog verder naar het zuiden toe is een mediaal klingfragment in vuursteen gevonden, dat slechts globaal in de steentijd gedateerd wordt (CAI ID 982800).¹¹ Ten zuidwesten van het terrein is sprake van een 16de-eeuwse dorpschans (CAI ID 700383).¹²

Even ten noordwesten is sprake van bomkraters en loopgraven uit de Tweede Wereldoorlog (CAI ID 984644). Ze zijn gekend aan de hand van luchtfotografie.¹³ Binnen deze polygoon werd ook al

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kuilen 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/52094> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Centrum 1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/52095> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Rozenkranslaan 129 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982800> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Dorpschans Genk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/700383> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Tennislaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/984644> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

archeologisch vooronderzoek uitgevoerd, maar dit leverde geen artefacten op die wijzen op menselijke aanwezigheid uit de steentijdperiode of andere archeologische periodes (CAI ID 991965).¹⁴

Ten noordoosten van het onderzoeksgebied, ter hoogte van CAI ID 51667, is sprake van een haard en aardewerk die in de ijzertijd gedateerd worden.¹⁵ CAI ID 52115 duidt de locatie van een bijtje uit het neolithicum aan.¹⁶

Ten zuidwesten vermelden we nog de aanwezigheid van een mesolithisch kampement, waar in een gele zandlaag ongeveer 2000 afslagstukken gevonden zijn (CAI ID 55027)¹⁷ en op een nabijgelegen vindplaats die hieraan gelinkt is, zijn nog eens 937 artefacten uit het laatmesolithicum gevonden (CAI ID 52085).¹⁸

Een landschappelijk booronderzoek ter hoogte van ID 30680 (bij ID 18109) toonde aan dat het oorspronkelijke bodemarchief er vergraven is bij de oprichting van bebouwing op het terrein.¹⁹

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Risicoanalyse CTE

Bij de opmaak van de archeologienota werd duidelijk dat er een risico is op het aantreffen van CTE (conventionele en toxische explosieven). Concreet werd vastgesteld dat de omgeving van het onderzoeksgebied zwaar gebombardeerd werd tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Daarom diende een risicoanalyse opgemaakt te worden door een CTE-deskundige. Als uit de risicoanalyse blijkt dat er een potentieel gevaar is voor de veiligheid van de betrokkenen of de omgeving, dan is het steeds de eerste prioriteit om dat risico te neutraliseren.²⁰

Ook de bommenkaart geeft voor Genk een hoge kans op het aantreffen van CTE aan.²¹

De risico inschatting door een CTE-deskundige geeft aan dat er sprake is van een gemiddeld risico en dat maatregelen vereist zijn. Om het risico te beperken en archeologisch onderzoek op een veilige manier te kunnen laten doorgaan, is bij de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek de begeleiding door een CTE-deskundige nodig.²²

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Genk, Sportlaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/991965> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kuilen 1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/51667> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Kuilen 3 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/52115> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Maten 1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/55027> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2025: Maten 2 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/52085> (geraadpleegd op 24 maart 2025).

¹⁹ Vennekens 2024, 11

²⁰ De Decker/Jansen 2023, 5

²¹ <https://www.bommenkaart.be/>

²² Bellemans 2025, 8-10

2.4.5 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het onderzoeksgebied blijkt gelegen in de vallei van de Stiemer. Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat de bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied volgens de bodemkaart bestaat uit een natte tot zeer natte bodem. Een boring die eerder op het terrein uitgevoerd werd, geeft aan dat er sprake is van een ca. 1,00 m dik pakket veen dat zandige afzettingen afdekt.

Op basis van de natte bodemeigenschappen zouden we het archeologisch potentieel van het terrein eerder laag inschatten. Gekende archeologische waarden in de omgeving, tonen echter aan dat onder meer ter hoogte van het stroomgebied van de Stiemer in het verleden reeds steentijd artefacten gevonden zijn. Ook in de omgeving is er sprake van opvallend veel steentijdvondsten, met name uit het mesolithicum en het neolithicum tot de metaaltijden.

Historische kaarten tonen ons dat ter hoogte van het terrein in de 18de eeuw sprake was van een ven en van een meanderende waterloop. De waterloop kan plaatselijk het bodemarchief uitgeschuurd hebben. Door het meanderende karakter beslaat de waterloop een grote oppervlakte. In de 19de eeuw zien we op kaarten dat de waterloop op het terrein rechtgetrokken is. Daarbij kunnen bodemingrepen plaatsgevonden hebben, die mogelijk opnieuw een aantasting van het bodemarchief veroorzaakt hebben.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is sprake van verschillende bominslagen in de buurt, waaronder ook enkele vlakbij het terrein en mogelijk zelfs binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Na 1971 wordt de huidige bebouwing en verharding op het terrein aangelegd.

Wat is de impact van de geplande werken?

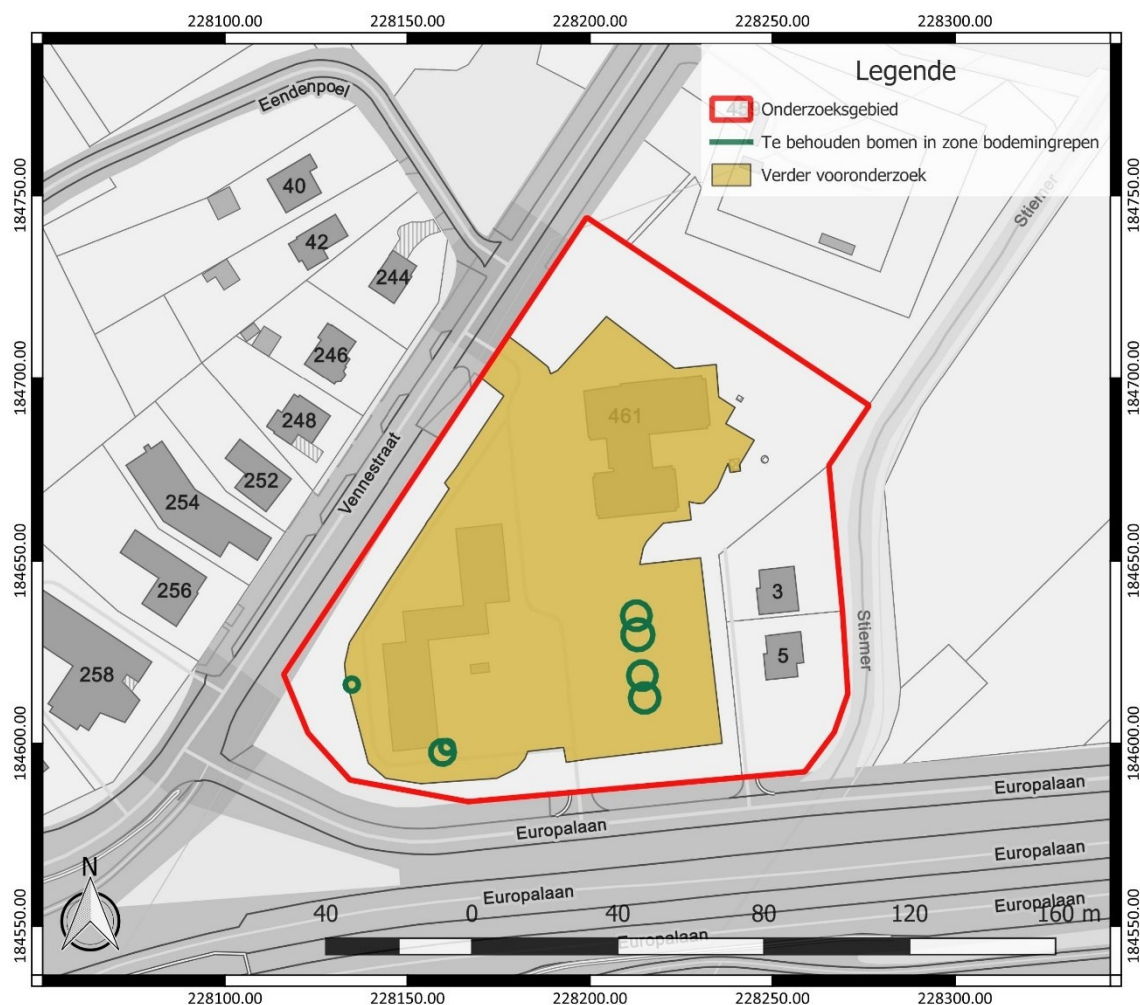
In een zone van ca. 9829 m² worden binnen het onderzoeksgebied bodemingrepen gepland. De voornaamste werken omvatten de sloop van de bestaande bebouwing en verhardingen en de oprichting van nieuwe bebouwing met bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen ligt globaal genomen tussen ca. 30 en 65 cm. Slechts plaatselijk loopt de verstoringsdiepte sterker op, tot ca. 1,00 m ter hoogte van de plantkuilen voor nieuwe bomen, 1,20 m ter hoogte van de funderingen van het nieuwe gebouw en ca. 3,20 m ter hoogte van nieuwe nutspuiten. Omwille van de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief en de diepteligging van een mogelijk bewaard relevant archeologisch niveau binnen het onderzoeksgebied, moeten we momenteel besluiten dat het bodemarchief mogelijk bijkomend bedreigd wordt door de geplande werken.

2.4.6 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied gelegen is in het stroomgebied van een waterloop en dat het gekenmerkt wordt door een natte tot zeer natte bodem. Dergelijke locaties kennen gewoonlijk slechts een laag potentieel op activiteiten van menselijke occupatie, omdat de natte ondergrond weinig aantrekkelijk was. Reeds gekende vondsten in de omgeving van het onderzoeksgebied en ter hoogte van een gelijkaardige landschappelijke ligging geven echter aan dat we wel rekening moeten houden met het mogelijke voorkomen van steentijd artefactensites en dat we op dit moment ook de aanwezigheid van waardevolle sporensites nog niet helemaal kunnen uitsluiten.

Omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief bestaat wel onduidelijkheid. In de 18de eeuw wordt binnen het onderzoeksgebied een ven en een meanderende waterloop gesitueerd, die mogelijk een erosieve werking gekend kunnen hebben en zo het oudere bodemarchief aangetast kunnen hebben. In de 19de eeuw blijkt de waterloop rechtgetrokken. Daarbij kunnen eveneens bodemingrepen hebben plaatsgevonden die een negatieve impact gehad kunnen hebben. Tijdens de Tweede Wereldoorlog blijkt in de nabijheid van het terrein en mogelijk zelfs binnen de contouren van het onderzoeksgebied sprake van bominslagen, wat opnieuw voor een aantasting van het bodemarchief gezorgd kan hebben en tot slot werd na 1971 de huidige bebouwing en verharding op het terrein opgetrokken. Ook daarbij kan het onderliggende bodemarchief plaatselijk aangetast zijn.

De geplande werken blijken mogelijk een bijkomende bedreiging voor het nog aanwezige bodemarchief te vormen. Gezien het mogelijke archeologische potentieel van het terrein en de onduidelijkheid die er momenteel is omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief en de diepteligging van het archeologisch relevante bodemarchief is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd wordt door de geplande werken. We laten daarbij de bestaande zendmast en de twee te slopen woningen in het oosten van het terrein buiten beschouwing omdat deze zones slechts een beperkte ruimtelijke omvang hebben, waardoor het potentieel op kennisvermeerdering van verder onderzoek in deze zones slechts laag is. In geval van de zendmast komt er ook nog een aspect van veiligheid bij. In de resterende zone van ca. 9252 m² is wel verder vooronderzoek nodig.

Figuur 26: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient – afhankelijk van de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek - mogelijk ook nog een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de sloop van de bestaande bebouwing en de oprichting van een detentiehuis met bijhorende omgevingsaanleg diende een archeologienota opgesteld te worden. Het bureauonderzoek geeft aan dat het terrein gelegen is ter hoogte van het voormalige stroomgebied van de Stiemer. De gronden worden gekenmerkt door natte tot zeer natte eigenschappen. Dergelijke locaties zijn doorgaans weinig aantrekkelijk voor menselijke activiteiten van occupatie, maar eerdere vondsten van steentijd artefactensites op locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging maakt duidelijk dat we momenteel nog niet met grote zekerheid kunnen aantonen dat er geen relevante archeologische resten meer te verwachten zijn binnen het onderzoeksgebied.

Omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief bestaat onduidelijkheid door de aanwezigheid van de voormalige waterloop en verschillende bodemingrepen die op het terrein al hebben plaatsgevonden. Wel is duidelijk dat de geplande werken een bijkomende negatieve impact op het nog resterende bodemarchief zullen hebben. Omwille daarvan is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig om meer inzicht te krijgen in de bewaringstoestand van het bodemarchief, het archeologisch potentieel van het terrein en de precieze impact van de geplande werken.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Beerten, K., 2005: *Toelichting bij de quartairgeologische kaart. Kaartblad 26 Rekem*, Leuven.

Bellemans, J., 2025: *CTE risico inschatting & advies. Genk, Vennestraat*, Buizingen.

De Decker, S./I. Jansen, 2023: *Richtlijn. Archeologie versus munitieopsporing*, Brussel.

Vennekens, W., 2024: *Hasseltweg 104 (Genk, Limburg)*, Geel.

4.2 Websites

Bommenkaart (2025)

<https://www.bommenkaart.be/>

Cartesius (2025)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2025)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2025)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2025)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2025)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onder de radar (2025)

<https://kaart.onderderadar.be/>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2025)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

Taskforce Liberty vzw (2025)

<https://www.taskforceliberty.be/>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

